

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни

**“ПАТЕНТУВАННЯ
ТА ЛІЦЕНЗУВАННЯ”**

(для спеціалістів)

МАУП

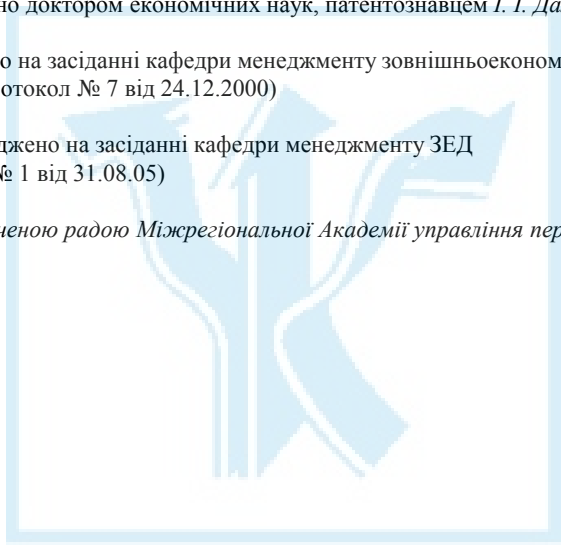
Київ 2005

Підготовлено доктором економічних наук, патентознавцем *І. І. Дахном*

Затверджено на засіданні кафедри менеджменту зовнішньоекономічної діяльності (протокол № 7 від 24.12.2000)

Перезатверджено на засіданні кафедри менеджменту ЗЕД (протокол № 1 від 31.08.05)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Дахно І. І. Навчальна програма дисципліни “Патентування та ліцензування” (для спеціалістів). — К.: МАУП, 2005. — 18 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, навчально-тематичний план, програмний матеріал до вивчення дисципліни “Патентування та ліцензування”, плани семінарських занять, теми контрольних робіт, питання для самоконтролю студентів, а також список рекомендованої літератури.

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2005

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

У багатьох вузах України на юридичних і економічних факультетах викладається нова дисципліна, яка стосується об'єктів інтелектуальної власності. Викладання у вузах патентно-ліцензійного права є настійною вимогою сьогодення. У зв'язку зі створенням та використанням об'єктів інтелектуальної власності неминуче виникають відносини правового характеру.

Для стимулювання розвитку продуктивних сил, науки, техніки, мистецтва, освіти людство на відповідному етапі свого розвитку винайшло і стало застосовувати патент на винахід, корисну модель, промисловий зразок, свідоцтво на товарний знак і знак обслуговування, копірайт на художні, літературні та наукові твори, а також встановило правову охорону секретів виробництва, зазначень походження товарів, топографій інтегральних мікросхем.

Мета навчального курсу “Патентування та ліцензування” — ознайомити студентів з основними нормами законодавства України та провідних держав світу у сфері інтелектуальної власності.

Після вивчення дисципліни студенти повинні знати і розуміти зміст законів і підзаконних актів України у сфері інтелектуальної власності, належним чином орієнтуватися у законодавстві зарубіжних країн з інтелектуальної власності та вміти на практиці застосовувати здобуті знання.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
вивчення дисципліни
“ПАТЕНТУВАННЯ ТА ЛІЦЕНЗУВАННЯ”

№ п/п	Назва теми
1	Охорона винаходів (корисних моделей), сортів рослин, промислових зразків і топографій інтегральних мікросхем в Україні та США
2	Правові засади охорони знаків для товарів, послуг і зазначень походження товарів в Україні та США
3	Охорона авторського права і суміжних прав в Україні та США
4	Правова охорона секретів виробництва (ноу-хау) в Україні та США
5	Ліцензійне використання винаходів, корисних моделей, промислових зразків, сортів рослин і топографій інтегральних мікросхем в Україні та за кордоном
6	Використання на ліцензійній основі в Україні та за кордоном товарних знаків та інших позначень комерційного характеру
7	Ліцензування в Україні та за кордоном копірайтних творів
8	Ліцензійне використання секретів виробництва в Україні та за кордоном

ПРОГРАМНИЙ МАТЕРІАЛ
до вивчення дисципліни
“ПАТЕНТУВАННЯ ТА ЛІЦЕНЗУВАННЯ”

Тема 1. Охорона винаходів (корисних моделей), сортів рослин, промислових зразків і топографій інтегральних мікросхем в Україні та США

Об'єкти винаходу, корисної моделі, промислового зразка. Умови патентоспроможності. Формальна експертиза та експертиза по суті заявленого рішення. Права, що надаються патентом. Відповідальність за порушення виключних прав патентовласників. Відмінність між винаходами, корисними моделями і промисловими зразками як об'єктами промислової власності.

Правова охорона сортів рослин. Службові винаходи. Специфіка правової охорони топографій інтегральних мікросхем.

Література [3; 7; 9; 10; 13; 19; 21; 24; 26; 28; 36]

Тема 2. Правові засади охорони знаків для товарів, послуг і зазначень походження товарів в Україні та США

Правове регулювання товарних знаків у колишньому СРСР.

Об'єкти правової охорони згідно з чинним законодавством України. Вимоги до товарних знаків в Україні. Реєстрація товарних знаків українських заявників за кордоном. Відповідальність за порушення прав власника свідоцтва на товарний знак в Україні.

Акт Ленхема 1946 р. Перетворення малюнка у символ. Поняття товарного знака у США. Право на фірмове найменування у США.

Специфіка охорони товарних знаків у контексті англосаксонської системи права. Уступка товарного знака у США. Втрата права на знак у США. Нересстрабельні позначення за правом США. “Вторинне значення” товарного знака у США. Недобросовісна конкуренція і товарний знак. Відповідальність за порушення прав власників товарних знаків у США.

Правова охорона “торговельного вбрання” (*trade dress*) у США.

Сертифікаційні марки у США. Правова охорона зазначень походження товарів в Україні.

Література [7–10; 13; 19; 21; 28; 29; 32; 34]

Тема 3. Охорона авторського права і суміжних прав в Україні та США

Авторське право радянського періоду. Поняття “авторське право” згідно з чинним законодавством України. Суміжні права в Україні. Види творів, що охороняються в Україні авторським правом. Державна реєстрація авторських прав в Україні. Відповідальність за порушення авторських прав в Україні.

Англосаксонська система права і копірайт. Акт про копірайт 1976 р.

Критерії, яким мають відповідати у США копірайтоспроможні твори. Виключні права власника копірайту у США. Добропорядне використання чужих творів за правом США.

Автор — первинний володілець копірайту. Порушення прав власників копірайту та правовий механізм боротьби з цим явищем у США.

Література [7–10; 13; 15; 21; 28–30; 32; 33]

***Тема 4. Правова охорона секретів виробництва (ноу-хау)
в Україні та США***

Вітчизняна правова база про секрети виробництва. Ноу-хау, шоу-хау у США. Незаконне одержання секретів виробництва — один з видів недобросовісної конкуренції у США. Способи незаконного одержання секретів виробництва. Відповідальність за незаконне одержання секретів виробництва у США і Україні.

Література [7–9; 13; 21; 35]

Тема 5. Ліцензійне використання винаходів, корисних моделей, промислових зразків, сортів рослин і топографій інтегральних мікросхем в Україні та за кордоном

Зарубіжне патентування і ліцензування за часів СРСР. Ліцензія як своєрідна “оренда” патенту. Види ліцензійних платежів. Виключні і невиключні ліцензії. Ліцензування патентів і антимонопольне законодавство США та Європейського Союзу. Патентні пули та перехресне ліцензування. Патентне ліцензування у США. Вичерпування прав патентовласника першим уповноваженим продавцем відповідного продукту.

Нормативна база ліцензійної діяльності в Україні.

Література [7–9; 18; 21; 26; 31]

Тема 6. Використання на ліцензійній основі в Україні та за кордоном товарних знаків та інших позначень комерційного характеру

Товарний знак як символ гудвілу. Зміст ліцензійної угоди на право використання товарного знака (знака обслуговування). Теорії джерела та якості товарного знака. “Голе” ліцензування. Франчи́за. Види франчи́зи у США. Франчи́зне регулювання в Європейському Союзі.

Ліцензування торговельних найменувань та сертифікаційних марок.

Література [3; 4; 7–9; 13; 19; 21; 26; 31]

Тема 7. Ліцензування в Україні та за кордоном копірайтних творів

Незалежність авторського права і права власності на матеріальний об'єкт, у якому виражено твір. Види передачі права володіння копірайтом у США. Письмова форма передачі права володіння копірайтом. Невиключна ліцензія. Принцип розподільності копірайту. Ліцензування копірайту у США. Надання виключних та невиключних ліцензій згідно із законодавством України. Авторський договір в Україні.

Службові твори. Ліцензування прав, суміжних з авторським.

Література [7; 21; 24; 25; 31]

Тема 8. Ліцензійне використання секретів виробництва в Україні та за кордоном

Загальні питання ліцензування секретів виробництва. Цехове право і секрети виробництва у США. Промислове шпигунство. Неправомірне присвоєння секретів виробництва і правомірний зворотний інжиніринг. Охорона секретів виробництва і антимонопольне законодавство в Європейському співтоваристві.

Сучасна нормативна база України щодо секретів виробництва.

Література [7–9; 21; 31; 35]

ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Заняття 1. Закон України “Про охорону прав на винаходи і корисні моделі” від 15 грудня 1993 р.

1. Правова охорона винаходів (корисних моделей).
2. Права на одержання патенту.
3. Порядок одержання патенту.
4. Права та обов'язки, що випливають з патенту.
5. Припинення дії патенту та визнання його недійсним.
6. Захист прав власників патентів.

Література [9; 21; 26]

Заняття 2. Закон України “Про охорону прав на промислові зразки” від 15 грудня 1993 р.

1. Правова охорона промислових зразків.
2. Права на одержання патенту.
3. Порядок одержання патенту.

4. Права та обов'язки, що впливають з патенту.
5. Припинення дії патенту та визнання його недійсним.
6. Захист прав власників патентів.

Література [9; 21; 26]

Заняття 3. Закон України “Про охорону прав на знаки для товарів і послуг” від 15 грудня 1993 р.

1. Правова охорона знаків.
2. Порядок одержання свідоцтва.
3. Права та обов'язки, що впливають із свідоцтва.
4. Припинення дії свідоцтва та визнання його недійсним.
5. Захист прав власників свідоцтва.

Література [9; 21; 26]

Заняття 4. Закон України “Про охорону прав на сорти рослин” від 21 квітня 1993 р.

1. Загальні положення.
2. Патентоспроможність сорту.
3. Автор сорту та власник патенту на сорт.
4. Одержання патенту на сорт.
5. Припинення дії патенту.
6. Відповідальність за порушення закону.

Література [26]

Заняття 5. Закон України “Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем” від 5 листопада 1997 р.

1. Надання прав на топографію інтегральної мікросхеми.
2. Право на реєстрацію топографії інтегральної мікросхеми.
3. Порядок реєстрації топографії інтегральної мікросхеми.
4. Права та обов'язки, що впливають з реєстрації топографії інтегральної мікросхеми.
5. Визнання реєстрації топографії інтегральної мікросхеми недійсною.
6. Захист прав власників зареєстрованих топографій інтегральних мікросхем.

Література [1]

Заняття 6. Закон України “Про охорону прав на зазначення походження товарів” від 16 червня 1999 р.

1. Загальні положення.
2. Правова охорона зазначень походження товарів.
3. Порядок реєстрації кваліфікованого зазначення походження товару та (або) права на його використання.
4. Права та обов’язки, що випливають з реєстрації кваліфікованого зазначення походження товару та (або) права на його використання.
5. Порядок визнання недійсною реєстрації та припинення правової охорони кваліфікованого зазначення походження товару та (або) права на використання цього зазначення.
6. Захист прав на використання зазначення походження товару.

Література [2]

Заняття 7. Закон України “Про авторське право і суміжні права” від 23 грудня 1993 р.

1. Загальні положення.
2. Авторське право.
3. Суміжні права.
4. Колективне управління майновими правами.
5. Захист авторського права і суміжних прав.

Література [9; 26]

Заняття 8. Патентні повірені

1. Функції патентних повірених в Україні та інших державах світу.
2. Вимоги, що висуваються до патентних повірених.
3. Права та обов’язки патентних повірених.

Література [9; 26]

Заняття 9. Форма і зміст ліцензійного договору на використання об’єкта промислової власності

1. Ліцензійні договори на використання винаходів і корисних моделей.
2. Ліцензійні договори на використання промислових зразків і топографій інтегральних мікросхем.
3. Ліцензійні договори на використання знаків для товарів і послуг.

Література [9; 26; 31]

Заняття 10. Порядок укладання і виконання ліцензійних договорів на використання об'єктів промислової власності

1. Укладання ліцензійних договорів.
2. Державна реєстрація ліцензійних договорів.
3. Взаємодія сторін ліцензійного договору у процесі його виконання.

Література [9; 26; 31]

Заняття 11. Франчиза

1. Франчизні угоди у США.
2. Франчиза у Європейському Союзі.
3. Зародження і розвиток франчизи в Україні.

Література [7–9]

Заняття 12. Патентна чистота продукції

1. Поняття “патентна чистота об'єкта техніки”.
2. Дослідження патентної чистоти під час розробки і серійного виробництва об'єкта техніки.
3. Особливості дослідження патентної чистоти промислових зразків і товарних знаків.

Література [8; 9]

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Об'єкти правової охорони промислової власності в Україні.
2. Суб'єкти права України на винаходи, корисні моделі, промислові зразки, товарні знаки, топографії інтегральних мікросхем, зазначення походження товарів.
3. Порядок оформлення прав на об'єкти промислової власності в Україні.
4. Захист прав патентовласників в Україні.
5. Правове регулювання раціоналізаторських пропозицій в Україні.
6. Поняття та ознаки раціоналізаторської пропозиції в Україні.
7. Порядок одержання патенту України на винахід і корисну модель.
8. Експертиза заявки на патент на винахід (корисну модель) в Україні.
9. Експертиза заявки на патент на промисловий зразок в Україні.
10. Експертиза заявки на свідоцтво на знак для товарів і послуг в Україні.

11. Експертиза заявки на реєстрацію кваліфікованого зазначення походження товару.
12. Експертиза заявки на реєстрацію топографії інтегральної мікросхеми в Україні.
13. Механізм тимчасової правової охорони винаходів і промислових зразків в Україні.
14. Права та обов'язки, що впливають з патенту України на винахід, корисну модель і промисловий зразок.
15. Механізм визнання патенту України на винахід, корисну модель і промисловий зразок недійсним.
16. Припинення дії патенту України на винахід, корисну модель і промисловий зразок та свідоцтва на знак для товарів і послуг.
17. Спори щодо запатентованих винаходів, корисних моделей і промислових зразків, які розглядаються у судовому порядку.
18. Умови правової охорони знака для товарів і послуг в Україні.
19. Визначення в Україні обсягу правової охорони знака для товарів і послуг.
20. Визначення в Україні обсягу правової охорони промислового зразка, інтегральної мікросхеми та винаходу.
21. Права та обов'язки, що впливають із свідоцтва на знак для товарів і послуг.
22. Порядок патентування вітчизняних винаходів, корисних моделей, промислових зразків за кордоном.
23. Реєстрація товарних знаків українських заявників за кордоном.
24. Повторна реєстрація в Україні товарних знаків і знаків обслуговування.
25. Критерії патентоспроможності винаходу за правом США.
26. Критерії патентоспроможності товарного знака за правом США.
27. Критерії патентоспроможності промислового зразка за правом США.
28. Правова охорона в Україні сортів рослин.
29. Огляд сучасної вітчизняної літератури з патентознавства.
30. Завдання та функції Державного департаменту інтелектуальної власності Міністерства освіти і науки України.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ СТУДЕНТІВ

1. Умови для надання в Україні правової охорони винаходам, корисним моделям, промисловим зразкам.
2. Об'єкти винаходу, корисної моделі, промислового зразка в Україні.
3. Умови патентоспроможності в Україні винаходу, корисної моделі, промислового зразка.
4. Експертиза заявки на винахід, корисну модель, промисловий зразок в Україні.
5. Тимчасова правова охорона в Україні винаходу, корисної моделі, промислового зразка.
6. Права та обов'язки, що випливають з патенту в Україні.
7. Дії, які не визнаються в Україні порушенням прав, що випливають з патенту.
8. Порядок припинення дії патенту в Україні.
9. Охорона в Україні секретних винаходів, корисних моделей і промислових зразків.
10. Визначення в Україні обсягу правової охорони винаходу, корисної моделі, промислового зразка.
11. Службові винаходи в Україні.
12. Викладка заявки та відкладена експертиза в Україні.
13. Правова охорона сортів рослин в Україні.
14. Права, що надає патент США його власнику.
15. Види патентів США.
16. Критерії патентоспроможності винаходів.
17. Обов'язок "кендора" за правом США.
18. Перевидача патенту у США.
19. Пряме та непряме порушення прав у США, що випливають з патенту.
20. Відповідальність у США за порушення прав патентовласників.
21. Критерії патентоспроможності промислових зразків у США.
22. Правова охорона сортів рослин у США.
23. Службові винаходи у США.
24. Об'єкти винаходу у США.
25. Механізм патентування винаходів за кордоном за часів колишнього СРСР.
26. Ліцензування винаходів за кордоном за часів колишнього СРСР.
27. Виключна і невиключна ліцензія на використання об'єктів промислової власності за правом України і зарубіжних країн.
28. Види ліцензійних платежів.

29. Патентна монополія і антимонопольне законодавство у США та країнах Європейського Союзу.
30. Ліцензійні угоди “з навантаженням” за правом США і країн Європейського Союзу.
31. Пакетне ліцензування у США.
32. Реєстрація ліцензійних договорів в Україні.
33. “Відкрита ліцензія” за правом України і зарубіжних країн.
34. Правова охорона товарних знаків у колишньому СРСР.
35. Види товарних знаків в Україні.
36. Реєстрація товарного знака в Україні та її правові наслідки.
37. Перетворення товарного знака у загальнозживану видову назву товарів.
38. Відповідальність в Україні за порушення прав, що впливають з реєстрації знаків для товарів і послуг.
39. Свідоцтво на знак для товарів та послуг в Україні.
40. Експертиза в Україні заявки на одержання свідоцтва на знак для товарів та послуг.
41. Права, що впливають в Україні із свідоцтва на знак для товарів та послуг.
42. Визначення в Україні обсягу правової охорони знаків для товарів і послуг.
43. Припинення дії свідоцтва на знак для товарів і послуг та визнання його недійсним.
44. Право повторної реєстрації знака для товарів і послуг в Україні.
45. Спори щодо знаків для товарів і послуг, що вирішуються в Україні у судовому порядку.
46. Широке та вузьке розуміння товарного знака у США.
47. Правові відмінності між фірмовим найменуванням і товарним знаком у США.
48. Знак обслуговування, сертифікаційний знак (марка), колективний знак у США.
49. Федеральна реєстрація товарних знаків у США.
50. “Вторинне значення” товарного знака у США.
51. Дилюція товарного знака у США.
52. “Основний” та “Додатковий” реєстри товарних знаків у США.
53. Позначення, що не реєструються у США як товарні знаки.
54. Переваги, що впливають з федеральної реєстрації знаків у США.
55. Відповідальність за порушення законодавства про товарні знаки у США.
56. Товарний знак і гудвіл.
57. Концепція джерела товарного знака.

58. Концепція якості товарного знака.
59. Франчи́за: загальна характеристика.
60. Види франчиз у США.
61. Регулювання франчиз у Європейському Союзі.
62. Механізм використання сертифікаційних марок у США.
63. Види творів в Україні, на які поширюється авторське право.
64. Співавторство за правом України.
65. Майнові права автора твору в Україні.
66. Вільне використання твору в Україні.
67. Службові твори в Україні.
68. Право слідування в Україні.
69. Автор аудіовізуального твору в Україні.
70. Терміни охорони прав авторів в Україні.
71. Перехід авторського права у спадщину в Україні.
72. Авторський договір в Україні.
73. Права виконавців, виробників фонограм та організацій мовлення.
74. Термін охорони суміжних прав в Україні.
75. Дії, що вважаються порушенням авторського права і суміжних прав в Україні.
76. Способи цивільно-правового захисту авторського права і суміжних прав.
77. Твори, яким у США надається копірайтна охорона.
78. Виключні права власника копірайту за правом США.
79. Добропорядне використання копірайтних творів у США.
80. Службові твори у США.
81. Відповідальність у США за порушення копірайту.
82. Передача права володіння копірайтом за правом США.
83. Невиключна ліцензія на копірайтний твір за правом США.
84. Авторське право і право власності за правом України.
85. Принцип розподільності і нерозподільності копірайту у США.
86. Реєстрація копірайту у США.
87. Юридична презумпція авторства за правом України.
88. Ліцензійні договори у сфері авторського права в Україні.
89. Кримінальне законодавство України про відповідальність за промислове шпигунство.
90. Нормативна база України у сфері секретів виробництва.
91. Секрети виробництва за правом США.
92. Кримінальне законодавство США про відповідальність за незаконне одержання секретів виробництва.
93. Розкриття секретів виробництва добропорядним способом у США.
94. Ліцензування комп'ютерного забезпечення у США.
95. Механізм дії цехового права стосовно секретів виробництва у США.
96. Зворотний інжиніринг у США.
97. Охорона права на топографії інтегральних мікросхем в Україні.

98. Охорона прав на зазначення походження товарів в Україні.
99. Відмінності між редакціями Закону України “Про охорону прав на винаходи і корисні моделі” від 15 грудня 1993 р. та 1 червня 2000 р.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон України “Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем” від 5 листопада 1997 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1998. — № 8.
2. Закон України “Про охорону прав на зазначення походження товарів” від 16 червня 1999 р. // Офіц. вісн. України. — 1999. — № 28.
3. *Андрощук Г. А., Работягова П. И.* Патентное право: правовая охрана изобретений: Учеб. пособие. — К.: МАУП, 1999. — 216 с.
4. *Андрощук Г. А., Пахаренко А. П.* Правовая охрана товарных знаков, фирменных наименований и географических указаний в Германии. — К.: Таксон, 1997. — 112 с.
5. *Брижко В. М.* Патентознавство як самостійна наукова дисципліна. — К.: Нац. агентство з питань інформатизації при Президентові України, 1996. — 186 с.
6. *Брыжко В. М., Завгородний А. Ф., Пичкур А. В.* Лицензирование прав и патентование научно-технологической продукции. — К.: УААН, 1994. — 202 с.
7. *Дахно И. И.* Англо-русский толковый словарь по интеллектуальной собственности. — К.: ВИРА-Р, 1997. — 384 с.
8. *Дахно I. I.* Антимонопольное право: Курс лекцій. — К.: Четверта хвиля, 1998. — 352 с.
9. *Дахно И. И.* Патентно-лицензионная работа. — К.: Блиц-информ, 1996. — 256 с.
10. *Жаров В. О.* Інтелектуальна власність в Україні: правові аспекти набуття, здійснення та захисту прав. — К.: Вид. дім “Ін Юре”, 2000. — 188 с.
11. *Законодавство України про охорону інтелектуальної власності.* — К.: Парлам. вид-во, 1993. — 96 с.
12. *Козинец В. П., Малый В. В., Межебовский И. В.* Патентоведение: Учеб. пособие. — Днепропетровск.: НМетАУ, 2000. — 253 с.
13. *Інтелектуальна власність в Україні: правові засади та практика:* Наук.-практ. вид.: У 4 т. / За заг. ред. О. Д. Святоцького. — К.: Вид. дім “Ін Юре”, 1999. — 1968 с.
14. *Інтелектуальна власність: Нормативно-правові акти /* За заг. ред. В. Л. Петрова, О. Д. Святоцького. — К.: Вид. дім “Ін Юре”, 1999.
15. *Інтелектуальна власність: Слов.-довід. /* За заг. ред. О. Д. Святоцького, В. С. Дроб’язко; Уклад.: В. С. Дроб’язко, Р. В. Дроб’язко. — К.: Вид. дім “Ін Юре”, 2000. — 356 с.

16. *Інтелектуальна власність*: Слов.-довід. / За заг. ред. О. Д. Святоцького, В. Л. Петрова; Уклад.: Г. П. Добриніна, А. В. Кочеткова, Н. І. Мова та ін. — К.: Вид. дім “Ін Юре”, 2000. — 272 с.
17. *Основи інтелектуальної власності*. — К.: Вид. дім “Ін Юре”, 1999. — 578 с.
18. *Охорона промислової власності в Україні* / За заг. ред. О. Д. Святоцького. — К.: Вид. дім “Ін Юре”, 1999. — 400 с.
19. *Патентное законодательство зарубежных стран*. — М.: Прогресс, 1987. — Т. 1. — 680 с.; Т. 2. — 806 с.
20. *Патентоведение*: Учеб. для вузов. — 3-е изд., перераб. и доп. / Е. И. Артемьев, М. М. Богуславский, Р. П. Вчерашний и др.; Под ред. В. А. Расенцева.— М.: Машиностроение, 1984. — 352 с.
21. *Підопригора О. А., Підопригора О. О.* Право інтелектуальної власності України: Навч. посіб. для студ. юрид. вузів і фак. ун-тів. — К.: Юринком Інтер, 1998. — 336 с.
22. *Підопригора О. О.* Право промислової власності в Україні — К.: Укр. акад. внут. справ, 1996. — 146 с.
23. *Підопригора О. О.* Законодавство України про інтелектуальну власність. — Харків: Консум, 1997. — 192 с.
24. *Прахов Б. Г.* Интеллектуальная собственность: Слов.-справ. — К.: Выща шк., 1999. — 184 с.
25. *Тимофеевко Л. П.* Охрана прав на интеллектуальную собственность: В 2 т. — К.: МНПП “Заря”, 1994. — Т. 1. — 111 с.
26. *Сборник нормативных актов по вопросам промышленной собственности* / Сост. В. А. Жаров и др.; Под ред. В. Л. Петрова, В. А. Жарова. — К.: Выща шк., 1998. — 519 с.
27. *Словарь законодательных и нормативных терминов*: Юрид. слов. И. Дахно. — К.: Блиц-информ, 1998, — 352 с.
28. *Cases and Materials on Copyright and Other Aspects of Entertainment Litigation Including Unfair Competition, Defamation, Privacy*. — Illustrated Fourth Edition. — By Melville B. Nimmer, Paul Marens, David A. Myers, David Nimmer. — St. Paul, Minn., USA: West Publishing Co., 1991. — 1177 p.
29. *Copyright for the Nineties. Cases and Materials*. — By Robert A. Gorman and Jane C. Ginsburg. — Charlottesville, Virginia, USA: The Michie Company, 1993. — 957 p.
30. *Copyright, Patent, Trademark and Related State Doctrines. Cases and Materials on the Law of Intellectual Property*. — Revised Third Edition. — By Paul Goldstein. — New York: The Foundation Press Incorporated, 1993. — 1016 p.

31. *Drafting Patent License Agreements*. — Third Edition. — By Myers, Harry S. and Brunsvold, Brian G. — Washington, D. C.: The Bureau of National Affairs, Inc., 1992. — 278 p.
32. *Intellectual Property. Cases and Materials*. — By Margreth Barrett. — St. Paul, Minn., USA: West Publishing Co., 1995. — 976 p.
33. *Intellectual Property. Cases and Materials*. — By David Lange, Mary LaFrance and Gary Myers. — St. Paul, Minn., USA: West Publishing Co., 1998. — 1118 p.
34. *Intellectual Property: Copyright, Patent and Trademark Law*. — By Donald S. Chisum. — New York; Metthew Bender, 1980. — 1282 p.
35. *Protecting Trade Secrets, Patent, Copyright and Trademarks*. — By Robert C. Dorr and Christopher H. Munch — New York: John Wiley and Sons, 1990. — 342 p.
36. *Selected Intellectual Property and Unfair Competition Statutes, Regulations and Treaties*. — 1995 edition. — Selected and Edited by Roger E. Schechter. — St. Paul, Minn., USA: West Publishing Co., 1995. — 853 p.
37. *Trademarks and Unfair Competition*. — By J. Thomas Mc. Carthy. — In 2 vol. — Vol. 1. — New York; The Lawyers Co — operative Publishing Corporation, 1973. — 844 p.
38. *Trademarks and Unfair Competition*. — By J. Thomas Mc. Carthy. — In 2 vol. — Vol. 2. — New York; The Lawyers Co — operative Publishing Corporation, 1973. — 819 p.
39. *Trademarks and Unfair Competition. Cases and Materials*. — By Jane C. Ginsburg, David Goldberg, Arthur J. Greenbaum. — Charlottesville, Virginia, USA: The Michie Company, 1991. — 819 p.
40. *Trademarks and Unfair Competition*. — By Beverly W. Pattishall, David C. Hillicord and Joseph Nye Welch II. — New York; Metthew Bender and Company Incorporated, 1994. — 622 p.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Навчально-тематичний план вивчення дисципліни “Патентування та ліцензування”	4
Програмний матеріал до вивчення дисципліни “Патентування та ліцензування”	4
Плани семінарських занять	7
Теми контрольних робіт	10
Питання для самоконтролю студентів	12
Список рекомендованої літератури	15

Відповідальний за випуск
Редактор
Комп’ютерна верстка

Н. В. Медведєва
Л. М. Гримаська
Т. Г. Замура

МАУП

Зам. № ВКЦ-722

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП